

Saksalaisia anekdootteja vanhuudesta

Bovenschen, Silvia (2019).

Vanheneminen

– *Muistiinpanoja. Tampere, Niin & Näin, 154 s.*

Niin & Näin on julkaissut suomeksi *Silvia Bovenschenin* (1946–2017), saksalaisen kirjailijan, feministin ja kirjallisuuden tutkijan kirjan *Vanheneminen – Muistiinpanoja* (saksankielinen alkuperäisteos *Älter werden*). Kirja on kokoelma lyhyitä ja hyvin lyhyitä anekdootteja hyvin sekalaisista aiheista. Vanhuus ja vanheneminenkin ovat mukana, mutta kirjassa sivutaan myös lapsuuden muistoja, Saksojen yhdistymistä, populaarikulttuuria, muotia, musiikkia, rakkautta, seksiä ja vaikka mitä. Kirjan saksankielinen alkuteos on ilmestynyt jo 2006. Syy, miksi kirja on nyt julkaistu suomeksi, jäi ainakin minua ihmetyttämään.

Bovenschen sairastui MS-tautiin jo parikymppisenä ja hän sanoo, että sairastuttuaan joutui kohtaamaan vanhene-
misen kokemukset jo varsin nuorena. Takakansitekstin mukaan näkökulma antaa terävyyttä hänen pohdiskelulleen siitä, mitä ikääntyminen on ja mitä se saa aikaan. Tä-

mä kyllä herätti minussa jossain määrin vastalauseita. Puhutaanko kirjassa vanhenemisestä vai toimintakyvyn heikkenemisestä? Itse asiassa kirjassa tulee esille vanhuuden monet ulottuvuudet; muisteleminen, luopuminen, vapaus, historia, ruumiin heikkeneminen, kuoleman läheisyys, mutta vanhenemiseksi tulkitaan useimmiten toimintakyvyn heikkeneminen. Kirja herätti myös pohtimaan, onko esimerkiksi liikuntakyvyn heikkeneminen samanlainen kokemus 35-vuotiaalle kuin 85-vuotiaalle. Ovatko molemmat kokemuksia vanhenemisestä?

Koska kirja on niin fragmentaarinen kokoelma erilaisia teemoja ja huomioita, otan vapauden vastata samalla mitalla ja esitän hajanaisia huomioita, joita kirja toi mieleeni.

VANHA

Kirjailija oli kirjan ilmestyessä 60-vuotias ja kertoi olevansa vanha. Minä olen nyt 59 vuotta ja en koe olevani vanha. Kronologinen ikä ei kerro ihmisestä yhtään mitään!

KAUNEUS JA MUOTI

Kirjassa eräs nainen kertoo voivansa vanheta vallan hyvin, koska ei ollut kaunis nuoruudessaankaan. Minä ajattelen

samoin. Kun ei ole koskaan ollut kauneusihanteiden mukainen, ei pieni rupsahdus haittaa ja pilaa elämää. Kumanko valitsisi jos voisi, 20 vuotta nuorena, kauniina ja ihailtuna, mutta rupsahdusta peläten ja loppuelämä harmittellen kadonnutta kauneutta? Vai alkuvuosikymmenet seinäruusuna ja loppuelämä tyytyväisenä? Vanheneminen antaa vapauksia myös muodin suhteen. Joustovyötäröiset housut ovat ihanat! Ei tarvitse ajatella onko muodinmukaista pukeutua niihin. Vanheneminen tuo myös armollisuutta omin ”vikoihin”. Iso nenä tai patti-polvet eivät haittaa enää 60-vuotiaana samalla tavalla kuin parikymppisenä.

MUISTAMINEN

Kaikki me unohtelemme avaimia kotiin, naapurin nimiä ja serkun lapsen syntymäpäiviä. Mutta ikävuodet tuovat noihin unohduksiin ahdistuksen. 60-vuotiaan avainten unohdukselle annetaan eri merkitys kuin 30-vuotiaan unohdukselle. Miksi ihmeessä?

ELEGANSSI

Bovenschen sanoo, että aivan nuoret eivät ole koskaan todella elegantteja. Olen samaa mieltä. Eleganssi ja karisma

vaativat elämäkokemusta ja sitä ei saa kuin vanhenemalla. Elegantti ihminen on aina enemmän kuin muodikas ihminen.

IKÄTURTUUS

Poliitikot, lääkärit, uutisten lukijat, kaikki näyttävät niin nuorille. Vaistomaisesti saattaa epäillä heidän ammattitaitoaan. Voiko noin nuori osata päättää noin vaikeita asioita, pohtii Bovenschen. Yliopistotyön hyvä puoli on, että tietää kuinka fiksuja ja taitavia nuoret ovat. Viisaus ei riipu iästä.

AKTIIVISUUS

Aikaisemmin vanhan ihmisen stereotyyppinen kuva oli kei-nustuolissa nuokkuva vanhus. Nyt 100-vuotiaat karkaavat ikkunasta seikkailuihin ja 80-vuotiaat ryöstävät pankkeja, ainakin fiktioissa. Mutta kylä aktiivisuuden vaatimus on saavuttanut myös vanhuuden. Aktiivisuudessa on puolensa. On hyvä käydä punttisallilla, jotta säilyttää toimintakyvyn, jotta voi tehdä niitä asioita, joista pitää. Mutta mitä jos pitää kirjojen lukemisesta, takan lämmityksestä ja kei-numisesta?

HARRASTUKSET

Vanheneminen on varmaan-kin kurjaa triathlonistille tai telinevoimistelijalle. Minä onneksi harrastan käsitöitä.

Ikä tuo vain lisää taitoja ja varmuutta.

RYPYT

Todella vanha ruumis tuo kuu-lemma Bovenschenille esteet-tisen ja ontologisen epäonnen vaikutelman. Omituista nuoren ruumiin palvontaa, sanon minä.

SEKSUAALISUUS

Bovenschen vihjailee pitkin matkaa, että on hänelläkin ol-lut villi ja eroottinen nuoruus. Jostain syystä hän ei puhu sanallakaan vanhuuden erotiikasta. Ehkä se liittyy tuohon edellä mainittuun vanhan ruumiin epäesteettisyyteen. Ehkä vanhojen ihmisten seksi on hänelle yksinkertaisesti täysin mahdotonta edes ku-vitella. Minusta ET-lehti on tehnyt hienoa työtä tuodesaan esille myös vanhojen ihmisten oikeutta, kykyä ja mahdollisuutta eroottiseen elämään, jopa vähemmistöjä unohtamatta. Josta tuli muuten mieleeni, että seksuaali-vähemmistöistä kirjassa ei ole sanaakaan.

SOSIAALILUOKKA

”Jos olet köyhä, sinun on kuol-tava aiemmin.” Tämän lauseen kirjasta valitettavasti allekir-joitan. Bovenschen itse kuuluu akateemiseen ylempään kes-kiluokkaan ja tietynlaista ar-roganssia kirjassa onkin. Mut-ta onneksi hän muistaa aina-

kin ohimennen sosiaaliluokan merkityksen.

MINÄ – ME

Havahduin kirjassa siihen, et-tä Bovenschen käytti minä-muotoa muisteluissaan ja ker-toessaan käsityksiään taitees-ta tai muodista. Mutta kirjoit-taessaan vanhenemisestä, hän käytti usein me-muotoa. ”Kun askel käy iän myötä raskaam-maksi, astumme yhä useam-min suonsilmäkkeisiin.” Mi-ten ihmeessä hän kuvittelee, että hänen kokemuksensa van-henemisestä ovat jotenkin yleismaailmallisia?

Vanhuus on monenlaista. Tä-mä kirja antaa yhden kuvan siitä. Joitakin se puhuttelee, toisia taas ei. Tärkeintä on, että vanhuudesta on esillä monta totuutta.

Kirsi Lumme-Sandt

Yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta ja Gerontologian tutkimuskeskus
sähköposti:
kirsi.lumme-sandt@tuni.fi